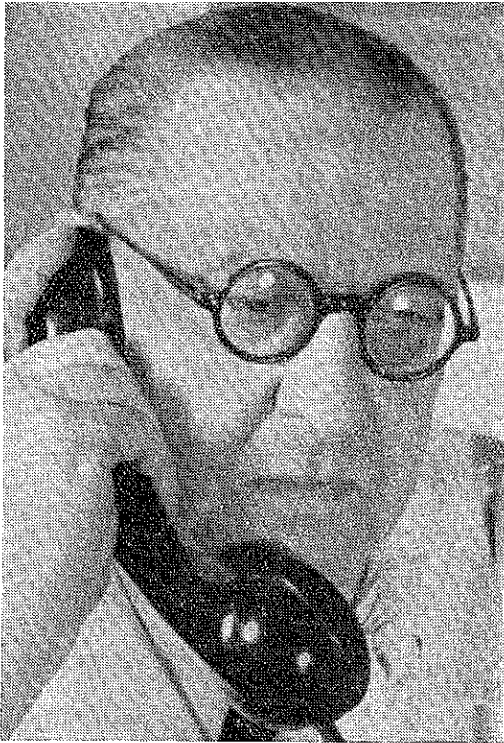

A gyógyszerészet történetéből

DR. BALÁZS GYULA EMLÉKEZETÉRE

DR. CSIKY PÁL

Dr. Balázs Gyuláról emlékezünk, a klinikai toxikológia legkiválóbb ismerőjéről és magyarországi megalapítójáról, a munkában edzett és példaképpül szolgáló orvosiól, az orvostudományok doktoráról, születésének 75. évfordulóján

1895. június 24-én született Aradon, pedagógus családból. Gyermekkorát is Aradon töltötte és itt kezdte iskolai tanulmányait. Érdeklődése a természettudományok felé hajlott és különösen a kémia, a biológia, a toxikológia megismerésére irányult. Már ifjúkori vizsgálódásai olyan következtetésre vezették, miszerint érdeklődési körének elsajátításához legalkalmasabb a gyógyszerészeti gyakorlat. Így is kezdte el szerteágazó tudásának alapjait megszerezni; vidéki városi gyógyszerárban dolgozott gyakornokként. Képességeire már ott is felfigyeltek a szakmabeliek; elsősorban azért, mert a gyógyszerészeti szakmai munkán túl, a gyógyszerészet biológiai vonatkozásainak, elsősorban a toxikológiának a fontosságát minden kínálkozó alkalommal hangsúlyozta.

Budapestre került, beiratkozott az akkori Pázmány Péter Tudományegyetem Orvostudományi Karára. Sajnos, tanulmányait az I. világháború évekre megszakította. Alig múlt 20 éves, amikor behívták katonának és kikerült a frontra. Az akkori Bosznia—Hercegovina területén, majd a plevijei (Pljevlja) katonai kórházban teljesített szolgálatot

mint egészségügyi hadnagy. Itt széles körű tapasztalatokat szerzett a fertőző betegségek, különösen a tífusz, a kiütéses tífusz, a kolera kezelése, diagnosztikája terén. Ismételt kiújuló betegsége miatt a jól felszerelt aradi katonai kórházba került, ahol elsősorban kórházi laboratóriumi munkát végzett.

A háború borzalmaival átvészelve, Budapestre került és folytatta orvosi tanulmányait 1923-ban orvosi diplomát szerzett.

A Rókus Kórház I. belgyógyászati osztályán dolgozott, mely abban az időben a mérgezések ellátásával is foglalkozott. Már kórházi segédorvos korában is több tudományos közleménye jelent meg a klinikai toxikológia és a belgyógyászat köréből.

Az egyetemi magántanári címet mint kórházi alorvos szerezte meg 1932-ben a „Mérgezések klinikája” tárgy köréből. 1935-ben kórházi osztályvezető főorvosi kinevezésben részesült, először a László, majd a Bajcsy-Zsilinszky Közkórházba. Tudományos, úttörő jellegű, klinikai toxikológiai közleményeinek száma már akkor meghaladta a százat. Intenzíven foglalkozott a maró mérgezések klinikumával, az altatószerekkel, gázmérgezésekkel, kábítószer-mérgezésekkel, vegyi harcanyagokkal. Széles körű érdeklődésére jellemző, hogy törvényszéki orvostani dolgozatokat is írt. Leszögezte és pontosan dokumentálta azokat a jelenségeket, melyek olyan egyének bőrén keletkeznek, akik magasról esnek vagy ugranak folyóba. Már a harmincas években felismerte a dialízis jelentőségét olyan esetekben, amelyekben a mérgezés veseelégtelenséget okoz, így szublimát- és higany-oxicianid-mérgezésekben végzetett peritoneális dialízist. Ennek metodikáját le is közölte.

A II. világháború alatti nélkülözések erősen megviselték. Életveszélyes megbetegedések egész sorát szenvedte el, de a felszabadulás után ismét teljes lendülettel folytatta gyógyító és tudományos kutatómunkáját, szem előtt tartva az egészségügyi szervezés jelentőségét is. Modern toxikológusként belátta, hogy magas színvonalú toxikológiai ellátás csak centralizált és speciálisan felszerelt „baleseti belgyógyászati osztályon” lehetséges. Ezért szervezték meg javaslatára — a világon elsőként — a Korányi Frigyes és Sándor Közkórházban 1949-ben a „Baleseti Belgyógyászati Osztály”-t, mely területi megkötöttség nélkül felveszi az összes mérgeztet (havi betegforgalma 1000 fekvőbeteg).

Tapasztalatai alapján 1949 után írta meg könyveit, melyek orvosokhoz és középkáderekhez szólnak: „Mérgezések és a mérgeztettek ápolása”; „Vegyi harcanyagok által okozott mérgezések” stb.

1952-ben az orvostudományok kandidátusa, majd a Népköztársasági Érdemérem ezüst fokozat

tának tulajdonosa lett, 1954-ben a kiváló orvos, 1958-ban az orvostudományok doktora címet nyerte el. Nagy társadalmi megbecsülés vette körül.

A *Schulek Elemér* szellemében megújított V. Magyar Gyógyszerkönyv I. kötetének végén található 47 oldalas „Függelék” (Elsősegélynyújtás mérgezések esetén — A gyógyszerész teendői az orvosi beavatkozásig) az ő munkája. Gyógyszerészgyakornoki idejére emlékezve vissza, nagy szeretettel állította össze az általa mindig egészségügyi intézménynek becsült gyógyszerárak számára. Szilárd meggyőződése volt, hogy elsősorban a gyógyszerész hivatott, különösen falun, a toxikológiai elsősegélynyújtásra. Az általa felvetett gondolat azóta már lényegesen kiterjedtebbé vált. A kemizációs ártalmak és főleg a mérgező növényvédőszeresek széles körű alkalmazása készítette a VI. Gyógyszerkönyv Szerkesztő Bizottságát, hogy a „Függelék”-et az új kiadásban is megtartsa, illetve „Mérgezési elsősegélynyújtás (a gyógyszerész teendői az orvos beavatkozásáig)” címen hivatott szakemberekkel — akik tanítványai és munkatársai voltak — átdolgozva és lényegesen kibővítve jelentesse meg.

Egészségi állapota a megfeszített munkatempó mellett egyre romlott. Többször szenvedett súlyos szívizom-infarctusban, mely végül is 1961. szeptember 7-én halálához vezetett.

Dr. Balázs Gyula nemcsak a betegeknek, hanem munkatársainak is szerető apja volt. Tanító, aki gazdag élettapasztalatait és óriási tudását mindig szívesen bocsátotta a rászorulóknak rendelkezésére. A legnehezebb szakmai kérdésekben biztos útbaigazítást tudott adni. Bizalommal fordulhatott hozzá az is, aki személyes problémáiban kérte ki tanácsát. Szerette a társaságot; különösen intim barátai szűk körét, akikkel betegségének legsúlyosabb periódusaiban is kedélyesen tudott csevegni.

Orvosi etikai érzése, becsületessége, emberszeretete fogalom volt mindenki előtt, aki őt ismerte.

Életét szakmájának szentelte. Halála napján — az általa jól ismert veszélyes betegsége ellenére — még dolgozott és otthonában is szakmai problémák megoldása közben érte a hirtelen halál.

A nagy tudósokra jellemzően nagyon szerény volt, pedig méltán nevezhetjük őt a klinikai toxikológia megalapítójának hazánkban, és élvonalbelinek világvizonylatban.

Hihetetlen szorgalma, tehetsége, akaratereje, munkabírása és később, mikor már súlyos beteg volt, önfegyelme minden dolgozó példaképpé válhat.

(*Korányi Frigyes és Sándor Kórház,
Baleseti Belgyógyászati Osztály,
Budapest VII., Alsóerdősor 7.*)

Érkezett: 1970. VII. 13.

Hírek — Közlemények

TÁRSASÁGUNK HÍREI

I. ORSZÁGOS GYÓGYSZERELLÁTÓ HÁLÓZAT FEJLESZTÉSI KONFERENCIA

A Magyar Gyógyszerészeti Társaság Gyógyszerügyi-Szervezési Szakosztálya és Baranya megyei szervezete 1970. május 7—9-én Pécsen tartotta az I. Országos Konferenciát a gyógyszerellátó hálózat fejlesztésének tárgykörében. Az ünnepélyes megnyitó és az előadások színhelye a Pécsi járási Tanács tanácstermébe volt.

Az ünnepélyes megnyitó keretében a SZOTE Tanácsa nevében *dr. Kedvessy György* egyetemi tanár, az Egészségügyi Minisztérium nevében *dr. Bölcs Béla*, a Nemzetközi Gyógyszerész Szövetség (FIP) elnökségének képviselőjében *Helmuth Binder* (Wien), a POTE Tanácsa képviselőjében *dr. Boross László*, a POTE rektora, a Szlavóniai—baranyai Gyógyszerész Szakcsoport képviselőjében *Kozmar Dragutin*, a Szakcsoport elnöke, a Baranya megyei Tanács Gyógyszerügyi Központja és a helyi szervezet részéről *dr. Németh Miklós* főgyógyszerész üdvözölte a konferencia résztvevőit.

A megnyitó után témakörök szerinti csoportosításban az alábbi előadások hangzottak el.

Makay Sándor (Országos Gyógyszerészeti Intézet): *Gyógyszerárképzés módjai és a fejlődés útja*

Bevezetőjében rövid ismertetést adott az elmúlt idők gyógyszerészeti építkezéseiről és felújítási munkálatairól,

hangsúlyozva, hogy a stíluson és szokásokon kívül a tevékenységre mindig jellemző volt a kor társadalmi-gazdasági viszonya, valamint a tudományos eredmények és igények.

A jövő terveiben 5 kategóriába sorolják a gyógyszerárakat a várható vényforgalom, a felszerelt munkahelyek száma, szociális helyiségek kialakítása stb. szempontjából.

Az előadó röviden párhuzamba állította a szocialista és a kapitalista országok gyógyszerellátó hálózatának fejlődését. Kiemelte, hogy nemzetközi vonalon az alábbi hasonlóságok találhatók e területen:

1. Háttérbe szorul a konzervatív szemlélet és a (szakmai és gazdasági) szükségletekhez igazodik mind az épület, mind a berendezések és felszerelések tervezése.

2. Létrejön a szakemberek olyan csoportosulása, mely kizárólag gyógyszerár-építéssel foglalkozik, esetenként centralizált szervezet formájában.

3. Legmodernebb építészeti és épületgépészeti megoldások.

4. Elsődlegessé válnak a munkahigiéniai szempontok.

Külföldi tapasztalatok alapján az előadó olyan építési vállalat létrehozásának szükségességét veti fel, mely egészségügyi létesítmények kivitelezésére specializálna magát. Ennek hiánya nagy különbségeket okoz egyes létesítmények között minőségben is.

A ma alkalmazott eljárások lényeges szempontjai e területen:

a) Teherhordó és térozó szerkezetek rugalmas elhelyezése